

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 1.25, godišnje K 15.—. Za INOZEMSTVO K 23.—.
Plativo i tuživo u Šibentku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIČTVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug).
Izdavatelj i odgovorni urednik **Dr. MARKO JURISLAV DOMINIS.**

OGLASI PO CIENIKU.

God. IX.

ŠIBENIK, utorak 27. svibnja 1913.

Broj 827

Na ravnanje.

Mi smo do sada obavješćivali naše čitatelje o svemu što se događa u redovima stranke prava; a da budu poduporni na čistu, donasmo na drugom mjestu sve što naši prijatelji u Zagrebu o tim događajima iznašaju. Među ostalim donasmo i pisma Dr. M. Starčevića, koja će mnogo toga razjasniti. O Dr. Mili ne treba da mnogo govorimo, jer njegove vrline, njegova čestitost, njegovo ime kao riedkog i vrijednog značaja svakomu je poznato. Što on kaže temeljeno je na istini, pa štogod pisali protivnici ne mogu umanjiti svoje krivnje, nemogu dokazati da nisu naručeni.

Nego da takva što i ne tvrdi jedan Dr. Mile Starčević, događaji i čini dokazivali su da su najnoviji apaši u stranci prava naslani sa zadaćom, da od stranke koja je štiti slobode i jedinstva narodnoga, učine služnicu i protunarodno oruđe.

To im za stalno neće uspjeti jer ima još i razbora i poštenja među Hrvatima. Mogu li oni dati se zavesti od Horvata, po milosti oslobođena od osude, od tamnice? Možu li od Milobara, koji već davno uhođari u stranci? Mogu li od katehete Bošnjaka, koji živi od milosti magjarskih vlada? Mogu li od Pazmana, tog političkog slabića, koji se dao u tuđinsku službu jer pozvan od onih oko „Dana“?

Ta liepa družba kaže da je u službi čistog hrvatstva, katoličanstva i dinastičnosti.

Uprav kao njihovi drugovi po Dalmaciji. Uprav kao ona izgubljena čeljad oko Vuzijeve i Pjerotičeve „Monarhije“.

Mi preporučamo pravašima po domovini, osobito onim po Dalmaciji da se ne dadu zavesti.

Mreže su bačene oko stranke prava, ali se mogu uloviti samo slabići, a čestiti i koji služe narodu radi naroda, će ih već razdrieti.

Vrhovna uprava stranke prava savazana je na sjednicu za 1 i 2 dojučerašnja u Trstu, kako kaže poziv: „usljed važnih događaja, koji se zbivaju u domovini a napose u Banovini“.

Prema tomu uprava stranke će kao najmjerodavniji čimbenik i prema mandatu primljenom od svih organizacija pokrajinskih zauzeti svoje stanovište i izreći svoj pravorijek nad događajima koji se zbivaju po našoj domovini.

Mi očekivamo da će taj pravorijek biti još jedan dokaz više da nema sile,

da nema urote, ni zamka, koje bi mogle skrenuti stranku prava sa svoje staze, sa staze nezavisnosti i slobode.

Što u stranci bude hitelo tuđincu služiti, bilo pod kojom izlikom, to će od stranke odpasti, kao sa čvrstog stabla nezrelo i gnjilo voće.

Bratoubilački rat.

Slavenski svijet sa strahom gleda u najnovije događaje na Balkanu, koji kao da naviešćuju tragičan epilog balkanskog saveza.

Bugarsko-grčki okršaji kao da se pretvaraju u krvav bratoubilački rat, na užas sviju pravih prijatelja Slavenstva, a na veselje onih, koji jamačno i zborom i tvorom huškaju braću.

Dva dana i dvije noći trajali su posljednji bugarsko-grčki sukobi, i viesti, koje stižu, napunjuju nas stravom i zebnjom.

Mrtvih je s jedne i druge strane dosta, ranjenih takodjer, a sve za ništa, sve i samo u bratoubilačkom ratu!

Je li ikoga, pa da zaprieči bratsko krvoproliće; je li ikoga, pa da uvjeri Balkance, e bi eventualne pobjede pojedinaca bile samo Pirove pobjede, po kojima bi lakše stari neprijatelj Slavenstva vinuo se svome cilju!

Rusijo, barem sad si pozvana, da utišaš požar, koji prieti onoj velebnoj zgradi, koja je zadivila svijet, koje se din-dušmani cielog slavenskog roda, boje; zgradi, kojoj je ime: *balkanski savez!*

Rusijo, barem sada izgovarat se ne možeš; jedna ozbiljna, istinska i jaka tvoja rječ kadra je umirit zavadjenu braću, raspršit veselje starih dušmana, koji trube u svojim novinam, da veze pucaju, da časovita velevlast, koja se je u Evropi preko noći stvorila balkanskim savezom, isčežuje, da joj je epilog — bratoubilački rat...

Rusijo, ako plamen ne utrneš, koji sve većma gori, koji sve većma zahvaća duše i srca Balkanaca, tada se ne zovi predstavnicom Slavenstva!

A vama, braćo Balkanci, Bugari i Grci, Srbi iz Srbije i Crnogore, obraća se pravom naša duša, koju su vaše pobjede zanosile, koju su vaše pobjede arajdale, obraća se i zahtjeva u ime sreće i slave vaše, da prestanete s razmiricam, da ne raspirujete požar, da ne smučujete srca, koja vas ljube i koja vam se dive!

Ne obarajte ono, što sazdate svojim znojem i krvlju, što stekoste pred licem Evrope kao junački narod, koji je slogom i

bajoslovnim viteštvom razrušio veliko otomansko carstvo!

Ne poslušate li naš glas, koji odjekuje kud god slavska duša diše, glas jedan i bratski, glas iskreni i prijateljski, tada zagrinite nedavnu slavnu prošlost velom zaboravi, jer ni ona vas ne spasi u očima zabrinutog genija Slavenstva!...

Pismo Predsjednika Vrhovne Uprave Stranke Prava.

Dr. Mile Starčević, predsjednik vrhovne uprave stranke prava, povodom nečuvnog nasilja i otimačine s bivšim pravaškim glasilom „Hrvatska“ sa strane dra. Horvata i družine, razaslao je širom hrvatskih zemalja slijedeće pismo, koje svakom iskrenom i čestitom pravašu mora da bude pravilom, kako će udesiti svoj rad, ako ne će da se na hrvatskom narodu ispuni ona strašna sv. Pisma *Pericijes tua, Israel, ex te!* Pismo glasi:

Veleštovani gospodine!

Dok sam ja u otačbeničkom poslu izbio iz Zagreba i u Beču viećao o riešenju nemilog spora medju pravašim Dalmacije sa svojim političkim drugovi carevinskog vieća, dogodio se je u Zagrebu čin nevidjen i nečuvan u povjesti čovječanstva, radi kojega u zemljah, gdje imade zakon za svakoga jednak, počinitelji toga čina bi pretrpili doličnu kaznu.

Dr. Josip Pazman u ime katoličkog tiskovnog društva prisvojio si je vlastništvo lista stranke „Hrvatska“, dao odstraniti zaprijetiv se silom ljude, koje je ondje stranka postavila, nepodniltljive i oduvažne, glavnoga urednika prof. Kerubina Šegvića i grad. zastupnika Ivana Perišića, a mjesto njih pozva ljude zapletene i kompromitirane u prevarama „Jadrana“ i „Balkana“, koji su danas pod ravnanjem g. dra. Milobara, kojemu je u poslovnom odboru stranke bilo dokazano savezničstvo sa Markovim trgov i izdavanje stranačkih tajna Pešti i njezinoj ekspozituri u Hrvatskoj.

Osjećaj odgovornosti prama narodu hrvatskomu, sili me, da ovim putem, jer mi je nasiljem oteto glasilo stranke, a za nas slobode tiska nema, upozorim V. G. na neke činjenice, da svak uzmogne biti na vrijeme o svemu obavješćen, i da uvidi, kako je sva ova robota djelo Magjara i Niemaca izvedeno za novac.

Pravaši svih hrvatskih zemalja ujedinili su se u jednu stranku u listopadu

ketna, jer uvijek flirtuje s povjetarcem“. I trstika se je doista najgracioznije savijala, kad je pirio povjetarac. „Priznajem, da je kućevna“, nastavi lastavica, „no meni se mili putovanje, pa i moja žena mora da zavoli putovanje“.

„Hoćeš li poći sa mnom?“ zapita konačno trstiku; — no ova samo mahne glavicom, jer je bila prirasla uz zemlju.

„Onda si se poigravala sa mnom“ cikne lastavica, — „ja odlazim prema piramidama. Ostaj mi zdravo“ — I lastavica odleti.

Cijeli je dan letjela, a kad se spustila noć, došla je u grad. „Gdje ću odsjesti?“ zapita se. „Nadam se, da se je grad spremio na primanje gostiju!“

I lastavica ugleda kip na velikom stupu. „Ovdje ću odsjesti!“ klikne. „Ovo je krasno mjesto, a ima dosta i čistoga zraka“. I spusti se baš izmedju nogu sretnoga kraljevića.

„Spavaonica mi je od zlata“, reče lastavica tiho u sebi, ogleda se oko sebe i spremi za spavanje. No upravo u trenutku, kad je htjela skriti glavu pod krilo, kane jedna teška kaplja vode. „Kako je ovo čudnovato!“ poviče lastavica. „Na nebu nema ni oblačka, zvijezde su jasne, a ipak prokapljuje kiša. Klima je ovdje zaista strašna. I trstika je doduše ljubila kišu, ali je to bio prosti egoizam,

god. 1911., osnovali su svoj organ „Hrvatska“, utanačili program, organ su dali u tisak katoličkom tiskovnom društvu posebnim ugovorom, pridržav podpuno vlastništvo nad listom označiv vlastnici 15 članova vrhovne uprave za takove.

Magjari su stali siktati nad tim činom. Grof Khuen ih miri, da će on već ukrotiti Hrvate. U prosincu je Tomašić proveo izbore i doživio poraz. Grof Khuen šalje za bana Cuvaja.

Pravaši se sastaju i šalju na Nj. Veličanstvo memorandum u formi adrese, koji je otkrivajući rane naše otačbine izveo silan dojam u cielom svijetu. Grof Khuen interpeliran u parlamentu izjavi, neka se Magjari ništa ne boje, da on već znađe, kako će to sve slomiti. To je bilo u siečnju 1912.

Na tu prietnju pravaši svladav sve zaprieke bivših frankovaca i doskočiće dra. Milobara, sklapaju pakt s koalicijom, koji je čitav narod odobrio. Taj pakt je učinio hrvatski narod nesavladivim. To je bilo u ožujku 1912.

Tad je grof Khuen iza raznih pokusa, da razbije slogu naroda, pretvorio preko noći Cuvaja od bana u komisara. Ovaj je izdao poznate naredbe proti pravu sastajanja, proti slobodi štampe, proti privatnim razgovorom i proglasio svoju vladavinu vječnom, ako se Hrvati ne pokore i ne umekšaju. To je bilo 3 travnja 1913.

Od tad počinje u našoj stranci rovanjenje proti paktu i svekolikom našem radu.

Stranka prava i pod komisarijatom radila je oko vlastite purifikacije i oko okupljanja narodnih sila. Usljed komisarske zabrane sastajanja, skupljali smo se izvan Hrvatske: u Sarajevu, gdje smo ujedinili „Kat. Udrugu“ sa „Hrvat. Nar. Zajednicom“, u Opatiji nekoliko puta, gdje smo izveli sve predradnje za fuziju stranke prava sa slovenskom ljudskom strankom, u Ljubljani, gdje smo tu fuziju proglasili gotovim činom (20 listopada 1912). Ustrojen je „Hrvatsko slovenski eksekutivni odbor“ za vodstvo jedinstvene politike na jugu monarkije. Sve smo radili, da stisnemo narodne redove, da budemo što jači proti onima, koji nas stoljetnom politikom razdvajanja nastoje uništiti.

Treba zapamtiti, da pri čitavom ovom djelu za komisarijata nije bilo Dra. Bošnjaka. Oni su došli tek na zadnju skupštinu u Opatiju sa zadaćom, koju je rodoljublje učestnika osujetilo, jednoglasno bez razlike Hrvata i Slovenaca.

Kane druga kaplja.

„Čemu je onda ovaj kip, kad ne može da zadrži kišu?“ zapita se lastavica. „Radje ću se ogledati sa zgodnijim mjestom“. I lastavica odluču poletjeti.

No prije nego što je razavila svoja krilašca, kane treća kaplja. Ona podigne oči, no imala je šta gledati.

Oči sretnoga kraljevića, bile su pune suza, koje su se spuštale niz zlatne obraze. A lice mu je bilo tako lijepo u mjesecini, da je lastavica osjetila u srcu duboku samilost.

„Tko si ti?“ zapita.

„Sretni kraljević“.

„Zašto onda plačeš, da sam sva promočena?“

„Dok sam bio u životu i imao ljudsko srce“, odgovori kip, „nisam znao, što su suze, jer sam živio u palači Sanssouci, kojoj praga nikada nije prelazila tuga. Prekodan igrao sam se s drugovima u vrtu, a navečer plesao sam u velikoj dvorani. Oko vrta dizao se je visok zid, no ja se nisam brinuo za ono, što je ležalo izvan zida, jer je oko mene sve sjalo ljepotom. Moji su me dvorjanici zvali sretnim kraljevićem, pa sam doista i bio sretan, ako se zabava može nazvati srećom. Tako sam živio i tako umro. A pošto sam umro, postavili su me ovako visoko, da mogu vidjeti svu rugobu i svu bijedu svoga grada,

Djelovanje Dra. Milobara kretalo se u ovom pravcu. Zaključke vieća vrhovne uprave stranke stvorene u siečnju 1912. nastojao je izigrati i izkriviti. Pokušao je u „Hrvatskoj“, ali iza prvog članka, koji je odmah reagirao g. Drag. pl. Hrvoj, glavni urednik Šegvić — po mojem nalogu — mu je zatvorio vrata lista. On je svoju rabotu nastavio u drugih novinah njemačkih, osobito preko šefa pressbira na Markovtrgu, g. Bressnitta, „Dravi“ „Pester Lloyd“, a sam vlastoručno preko „Reichspost“ i drugih novina, kako mu je to bilo dokazano u poslovnom odboru stranke i nije smio zatajiti. Osobito je značajno, što je on odavao zaključke i razprave sjednica poslovnonoga odbora stranke spomenutomu službeniku komisarijata i službenom novinaru, radi česa je bio ukoren i napadnut u poslovnom odboru, pa uvidiv, da nije moguće provesti primljenu zadaću, bješe se povukao na stranu, da se u sgodan čas pojavi.

Nije mu uspela misija na posljednjoj skupštini vrhovne uprave i vieća stranke održanoj u Opatiji dne 27 i 28 ožujka o. g. Ali se je Magjarima žurilo, da čim prije provedu svoje osnove u Hrvatskoj, jer treba ove godine barem pokušati obnovu finacijalne nagodbe. Da se ta uzmogne provesti, treba slomiti volju hrvatskoga naroda.

Osnovu su dali neki političari i činovnici iz Hrvatske ministru Lukaču u memorandumu, koji se nije smio tiskati u Hrvatskoj, ali je tiskan vani, a imao sam od poverljiva činovnika jedan strojem pisani iztisak i ja.

U tom memorandumu svjetuje ugarsku vladu pod točkama 8 9. i 10. da treba ili razkinuti pravaško-koalicionaški pakt, ili razbiti stranku prava. „A to je lahko postići, veli memorandum, jer smo dobili mnoge članove stranke prava za razkol“. Samo treba da ugarska vlada stavi na raspolaganje zemaljskoj vladi potrebitu svotu novaca, „jer se u Hrvatskoj novcem sve može“.

Dakle tu je svrha, tu osnova rada, tu su ljudi, samo treba provesti.

Da se tim lakše provede spomenuta osnova nadošla je druga okolnost. Neki ljudi, koji su se ubrajali u pravaše, upleli su se u poznate prevarne udruge „Jadrana“ (Dr. I. Frank) i „Balkana“ (Dr. A. Horvat i Dr. VI. Sachs). Ova potonja dvojica su bila i zatvorena u iztražnom zatvoru nekoliko mjeseci po zaključku svih trijuh sudbenih instancija i suspendirana od odvjetništva. Intervencijom kod Cuvaja bili

pa premda mi je srce od olova, ne mogu ništa drugo nego plakati“.

„Gle, pa on nije sav od zlata“, reče lastavica sama u sebi. No bila je odviše uljudna, a da bi na glas išta primietila.

„Daleko odavde“ nastavi kip dubokim i zvučnim glasom, — „daleko odavde stoji jedna sirotinjska kućica u maloj ulici. Jedan joj je prozor otvoren, pa vidim ženu, koja sjedi za stolom. Lice joj je usko i ojadjeno, a ruke hrapave i crvene, sve izbodene od igle, jer je švelja. Veze cvijeće u svileno ruho za najmiliju počasnu gospodjicu kraljčinu, što će ga obući na prvom dvorskom plesu. Na postelji u kutu sobe leži joj bolesni sinčić. Trese ga groznica, pa bi htio piti jabukovače. No mati mu ne može dati ništa osim vode iz potoka, za zato plače. Lastavice, mala lastavice, ne bi li joj ti htjela odnijeti rubin iz moga balčaka? Moje su noge prikovane na pijedestalu, pa se ne mogu maknuti“.

„Čekaju me u Egiptu“, odgovori lastavica. „Moji drugovi lete niz Nil i razgovaraju se s velikim cvijetovima lotosa. Domala će poći na spavanje u grob velikoga kralja. On leži glavom u jednom obojenom sanduku. Omotan je žutim lanenim platnom, a balzamiran mirodijem. Oko vrata mu je ovijen lanac od biljedog i zelenog nefrita, a ruke mu naliče na uvenulo lišće“.

(Nastavit će se).

PODLISTAK

OSKAR WILDE.

Sretni kraljević.

Visoko iznad grada stajao je stup s kipom sretnoga kraljevića. Bio je pozlaćen; dva sjajna safira bila su mu oči, a jedan veliki crveni rubin blistao se je na balčaku njegovu.

Kipu su se mnogi divili.

„Lijep je kao vjetri kokot na krovu“, primijeti jedan gradski vijećnik, kojemu je mnogo bilo do toga, da ga smatraju autoritetom u umjetničkim poslovima. „Premda nam ne donosi tolike koristi, kao kokot“, dodade bojeći se, da ga ne bi držali nepraktičnim, što doista nije ni bio.

„Zašto se ne ugledaš u sretnoga kraljevića?“ zapita jedna njezina majka svoga sinčića, koji je plakao, jer nije mogao dobiti mjesec. „Sretnome kraljeviću ne pada ni na pamet, da zaplače, kad nešto ne može dobiti“.

„Milo mi je, da se ipak nalazi na svijetu netko sasvim sretan“, promrmlja jedan razočarani muž, promatrajući prekrasni kip.

„Izgleda upravo kao angeo“, rekoše osirotljela djeca, koja su stala dolaziti iz katedrale u crvenim suknjicama i bijelim košuljicama.

KRALJICA DAGMAR

HISTORIČKI ROMAN

ČESKI NAPISAO VACLAV BENEŠ TRŽEBISZKY PREVEO PAVAO M. RAKOŠ

97.

„Stari Vlhevi draže narod, treba se bojati, da se ne slože s Nijemcima...“
Kralj Valdemar zamislio se...

„Ipak ćemo biti spremni, da nas ne iznenade dogadjaji...“

I još taj dan poručio je Valdemar svojim vjernima, koji su bili najbliži, da se sprema za boj... U kratko vrijeme skupilo ih se toliko, da će moći novu bodričku kneževinu braniti pred njemačkom navalom... I najkraćim putem krenuli su prema moru... Ladja je bilo dobrih tri stotine...

Brodovlje danskog kralja Valdemara II. brojalo je tada nešto manje od deset tisuća...

Nijedno od tadanjih kraljevstva nije se moglo na moru mjeriti s Dancima. Engleska bila je samo sjena, a i Švedska s Norveškom nikako nije se mogla uporediti sa svojim južnim susjedom. Vjetrovi, koji se javljali na obzoru danskih granica, bit će samo kušnja, da se neprijatelji osvjedoče, kako je postao jak danski narod tekom nekoliko mirnih godina...

XIV.

U Arkoni bilo je sve živo, skoro življe nego za starodavnih dana.

Ovamo skupilo se toliko ljudi, da se tomu nije nadao ni najstariji žrec.

A Vlhevi smješkali se vrlo zadovoljno — ako se može govoriti o smješku na tim licima, za kojima se krile tako paklene duše... I bili su danas možda ovdje skupljeni iz slavenskih krajeva...

Svautovitov kip bio je opet na starom mjestu. Bio je nov. Izradio ga umjetnik rezbar. Izgledao je, kao da je živ. Kamogod se čovjek maknuo, svud se upirao na njega oštar pogled, kao da hoće da prodre u dno duše. U njegovoj desnici bio je rog s pjenušavom medicom, a u lijevoj bio mu luk. Nedaleko na drvenom stupu visio je velik mač u srebrnim koricama, s uzdom i sedlom... Sve je bilo vrlo — staro. Nedavno našli su vlhevi skrovište, u kojem su bile skrivene te stvari, i sam Svautovit mogao je reći, koliko vremena. I tom bilo kao dobar znak. Ovdje je bio i konj bijel kao snijeg, bez ijedne mrlje...

Medju narodom vladala je grobna tišina...

Na zemlji bila su tri reda sulica, udaljeni jedan od drugog na stopu...

Najstariji skinuo je sa stupa uzde i sedlo, osedlao je bijelca kao za boj, na to ga tri puta proveo između sulica, konj je uvijek prvi put stupio desnom nogom i išao je između redova tako sigurno, da se nijednog nije dotaknuo...

Narod je izdaleka pratio svaki korak bijelca s nepomičnim pogledom... Već je treći red prešao a u sulice se ni kopitom nijednom dotakao nije...

„Bogovi hoće, da se dignete... I kad se dignete, bit će uz vas Svautovit!“

Najstariji žrec govorio je ove riječi tajanstvenim glasom.

Narod ni disao nije... Mnogi takvu svečanost još nikad vidjeli nisu. Kad je prošlih godina pozivao k sebi Niklot svoje vjerce, posve je napustio te obrede... Samo je uzeo Svautovitovu zastavu. I zato nije bio njegov rad u čast bogova...

Cijeli konj, na kojem još nikad niko sjedio nije — niti najstariji žrec — opet je stajao nedaleko od Svautovitova kipa, glava mu bila duboko spuštena zemlji i katkad maknuo je njome kao u čast i slavu velikom bogu...

Oko Svautovita iznenadno raširio se u polukrug zbor djevojaka, a obučenih u bjelini. Na njihovim glavama bili su vijenci iz uvela lipinog lista. Raspuštena kosa

znato.

Najveća je nesreća, što Beč i Pešta nalaze kod nas ljudi, koji su ih spremni za novac služiti. Nije ovo prvi slučaj, da tobožnji pravaši služe režimu i nagodbenom sustavu. Koji od Tomašičevih magjaron-skih drugova nije bio u mladosti pravaš? Pavić, Marjanović, Spevec itd. U toliko su oni bili pošteniji, što su javno pristupili k magjaronom, a ovi to rade tajno i još se izdavaju za pravaše. U proljeću pada sa stabla mnogo cvjetovih odpada i već razvijenih plodova prije zreloće, pa ipak ostane ga dosta i za čovjeka. Ostaje pravaša još mnogo, koji se ne dadu podkupati.

Pošto nam je nasiljem list otet, ja, kao predsjednik vrhovne uprave stranke prava, vlastinice lista, umoljavam vas, ako ste što dužni za preplatu ili oglase, da ne šaljete na upravu lista „Hrvatska“, nego izravno na mene u Zagreb, jer to nije njihov novac, nego vlastinica lista, koji je tiskovno društvo platio i preplatio. „Hrvatska“, koja izlazi u katoličkom tiskovnom društvu, nije više glasilo vrhovne uprave stranke prava, te ona zloporabom nosi onaj naslov, pa svaki iskreni pravaš i Hrvat mora taj list odmah povratiti.

Pošto će stranka prava, čim svlada zapreke postavljene joj od komisarijata, izdavati svoje vlastito glasilo to vas molim, da se jednom dopisnicom prijavite kod mene, jeste li voljni primiti i redovito predplatom podupirati organ stranke prava, kad nam je nasilnim načinom „Hrvatska“ oteta.

U nadi, da će poštena stvar hrvatskoga naroda u vama imati i zatočnika i pristašu, bilježim se otačbeničkim pozdravom

Zagreb, na Tielovo, 22 svibnja 1913.

Dr. Mile Starčević v. r.,

predsjednik vrhovne uprave stranke prava. Pripomena: Ovim privatnim putem sam prisiljen prikazati točno stanje stvari svakom pojedincu, u koliko mi je moguće, jer javno preko novina ne mogu, pošto cenzura plieni gotovo sve što se piše protiv gornjoj olimačini izvedenoj, da se instalira Rauch-Tomašičeva vladavina.

Zagreb, na Tielovo, 22 svibnja 1913.

Dr. Mile Starčević v. r.,

predsjednik vrhovne uprave stranke prava. Pripomena: Ovim privatnim putem sam prisiljen prikazati točno stanje stvari svakom pojedincu, u koliko mi je moguće, jer javno preko novina ne mogu, pošto cenzura plieni gotovo sve što se piše protiv gornjoj olimačini izvedenoj, da se instalira Rauch-Tomašičeva vladavina.

Izvjescujte „Hrvatsku Rieč“.

Prodaje se

jedan liepi kuter za 12 osoba sa stolom u sredini. Isti imade mjesta i za 2 kreveta. Zadnja ciena K 800. — Upitati se u upravi „Hrv. Rieč“.

Prva slavenska tvornica ura za tornjeve
FRANJO MORAVUS, Brno
(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razšilje

Ure za crkvene zvonike, dvorce, škole, tvornice i viećnice, samo u izvrstnoj izradbi vrlo jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.

Cienici šalju se na zahtjev badava.

Najviše odlikovanje za izvrstne proizvođe.

IZVOZ.

25.000 žepnih satova po K 2.50

Pariška nova vrst 36 sati točno idući, sat prve vrsti, pozlaćen sa 18 kar. zlatom, te nema nikakve razlike od čistog zlata, sa 3 godišnjim jamstvom samo K 2.50 — 2 kom. K 4.80 — 5 kom. K 11.30.

I Gloria srebrni žepni sat, švicarske konstrukcije, najnovije vrsti, uz 3 godišnje jamstvo K 3.25 2 kom. K 6.20 — 5 kom. K 15.—

I pariški moderni pozlaćeni lanac 50 para. — 3 lanca K 1.25.

Bez opasnosti!

U slučaju, da naručitelj nije zadovoljan sa naručenim, vraća se novac.

Šalje se pouzećem.

S. Brandes, Krakov
B. Joselowicza II.

3-6.

Čast mi je javiti sl. pučanstvu da sam otvorio u najljepšem položaju **PODGORE**, kraj mora

Metel, Dapstanuaziju i Vadanu

Talijanski nasrtaj u Albaniji.

Mletci, 27 svibnja. Odavle odposlata dva parobroda (lagunjeri) „Euro“ i „Marghera“ prispjela su pred ušće rieke Bojane. Po dosadašnjim viestima talijanskog konsula u Skadru, lagunjeri nisu mogli ući u Bojanu.

Albanija i balkanski savez.

Milan, 27 svibnja. U krajevima južne Albanije, koji nisu zaposjednuti od grčke vojske, a napučeni su većinom od Grka, isti su razvili energičnu akciju protiv talijanskog upliva u južnoj Albaniji. Pošto su se uvjerali da od njih napučeni krajevi ne će pripasti Grčkoj počeli su agitirati po narodu, da se Albanija mora pridružiti balkanskom savezu.

Poincaré u Londonu.

London, 27 svibnja. Za dolazak francuskog predsjednika Poincaré prave se već sada velike pripreme. Poincaré bit će primljen u Guildhallu od engleskog kralja i ciele kraljevske obitelji.

Ubio se Redl.

Prag, 27 svibnja. U subotu ubio se je ispalivši revolver u čelo, šef generalnog štaba pražkog kora, oberstar Redl.

Zaklao se britvom brijačom.

Gradac, 27 svibnja. Kapetan Karlo Belik zaklao se je britvom brijačom. Uzroci samoubojstva još nisu poznati.

Izabran Lirussi.

Polja, 27 svibnja. Izabran je Lirussi, za kog su glasovali Hrvati i socijalisti.

Srbija će unektirati osvojene macedonske zemlje.

Beograd, 27 svibnja. Ovamo se drži, da će ministar Pašić izjaviti odlučno narodnoj skupštini e će Srbija bezodvlačno auektirati osvojene macedonske zemlje.

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA

PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU

DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K

PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU; SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE.

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTIV GUBITKU ŽRIEBANJA. REVIZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA.

Zemljišno-Veresijski Zavod Kraljevine Dalmacije u Zadru

Najsigurnije ulaganje novaca

postizava se nabavom

4 1/2 % pupularno sigurnih založnica

Zemljišno-Veresijskog Zavoda Kraljevine Dalmacije.

Ove su založnice pokrivene s amortizacionim hipotekama i sa vlastitim fondovima, osim toga jamči za ove založnice još

čitava Kraljevina Dalmacija sa svojom zemaljskom zakladom.

Rentovni porez od kupona založnica plaća zavod sam.

Zemljišno-Veresijski Zavod Kraljevine Dalmacije prima novac i na tekući račun te knjižice i ukamačuje isti sa 4% čistih. I za ovaj novac jamči pokrajina.

— Sve upute kretom pošte badava i franko. —

3-25

Skadar, 27 svibnja U Skadru je

uapšen Crnogorac Nikola Verović i zatočen na ratni engleski brod jer da je širio viest e će međunarodna vojska silom pokrstiti sve muslimane.

Zagreb, 24 svibnja.

Piše nam vrlo ugledan prijatelj iz Zagreba:

Da će se nešto važno dogoditi, svi smo predviđali, ali nitko nije znao, što će se dogoditi. O jednom smo bili sigurni, da nam list ne će oleti, jer smo vjerovali u poštenje ravnateljstva tiskare, u kojem sjede svećenici, a predsjednik mu prof. katoličke moralke.

Uzroke i tok događaja je iznio Dr. Mile Starčević u svojem pismu na predplatnike „Hrvatske“. O tomu bi se dala napisati knjižurina. Ja ću to i napisati, čim se uzmognem kaniti svega. Ne dao Bog, ali da Dr. M.le umre, ja odoh. Gadi mi se kad pomislim, kakovi se ljudi nameću narodu za vodje. Zlo je u Hrvatskoj, ali je pravo čudo, kad nije gore.

Sustav je izgledno sve i svakoga, a nametnuo je ljudima potrebe, koje ne mogu udovoljavati. Odatle nezasiťna polepa za novac. Koliko im treba, ne mogu na pošten način zaslužit, onda izdaju narodne svetnje. Pomislite, da je, n. pr. dr. Egersdorfer potrošio barem tri milijuna kruna, na gospodsko življenje. Nije ih stekao radom osim političkim. Tako Spevec, tako druga brojna gospoda.

Ne će nitko vjerovati, da n. pr. jedan VI. Sachs, koji imade na duši toliko tužbara radi prevare, koji je toliko godina suspendiran od odvjetništva, ili ga barem ne viši, sjajno živi, a da će taj čovjek biti pravaš iz uvjerenja, iz želje, da narodu hrvatskomu koristi!

Svaka je izdaja izvedena bila za mito. Tako i ova.

U glasovitom memorandumu Ivića, Schwarzara i drugova na ministra predsjednika Lukača naglasuje se, da u Hrvatskoj može sve, osobito može razbiti kompaktne redove stranke prava i koalicije.

I novaca su trebivali najprije oni oko kat. tiskare. Naopako gospodarenje, pronevjerena svake ruke, zaslijepljenost

kuje pravoriek priznatog vrhovnog foruma naše stranke pa će se prema njemu i vladati. Ni krznanje ni polumjere neće nas spasiti, nego brza i neslomiva volja skršiti moć tudjinstva u Hrvatskoj, purificirati stranku prava od bacila, koji je izjedaju.

Na koncu vam moram javiti, da sve magjarske novine pišu velike članke radosti i veselja nad ovim uspjehom Rauchovim, kojega zovu uzkrisliteljem unioizma u Hrvatskoj. Svi priznaju, „da je to djelo ujedinjenih sila Beča i Pešte, protiv srbofilstvu, protiv panslavizmu Starčevića i Šegvića“, a da i za Krapca bude nešto, nadodaju i „dra. Bauera“.

*) Nu poznatog Magjaronu Ivića! Ovo bi bio najnoviji manevar iz Pešte i Beča protiv zdravo narodnoj politici. Op. Ur.

Magjarske novine o najnovijim političkim događajima u Hrvatskoj.

Otimačinu bivšeg glavnog organa stranke prava „Hrvatska“ sa strane dra. Horvata i družine, pozdraviše oduševljeno sve vidjenje magjarske novine. Pravim pravašima, a i uopće svim ljudima zdrava razuma i poštena srca to bi dosta bilo, da prosude i procjene kud vodi akcija tih vajnih „pravaša“...

U „Pesti Naplo“ od sriede čitamo sliedeće:

„Barun Pavao Rauch vodi pregovore o hrvatskom pitanju i njegove konferencije već su urodile prvim uspjehom. Hrvatska stranka prava razdvojila se je. U odsustvu dra. Mile Starčevića uklonilo je ravnateljstvo katoličke tiskare redakciju „Hrvatske“, glavnog organa stranke prava, iz uredništva i zabranilo joj povratak u prostorije. Tako je list dospio pod vodstvo nekadašnje Frankove grupe, čiji će članovi biti skloni da pomažu jednu, po barunu Pavlu Rauchu već započetu stranačku formaciju, koja bi mogla sator učiniti za rad sposobnim.“

Barunu Rauchu uspjelo je, da već prvog tjedna nakon dobivene misije iz Beča razdvoji stranku veliko-srpske politike i potisne napred mogućnost jedne takove

stranačke formacije, koja priznaje uniju i traži prijateljske s Ugarskom. Što je promašeno nespretnom taktikom vlade narodne i stranke rada, to sad nastoji uspostaviti barun Rauch.

"Budapesti Hirlap" u broju od petka, pod naslovom "Hrvatsko pitanje", navodno iz pera "svog prijatelja iz Hrvatske" piše što slijedi:

"Zauzećem Skadra dosegao je jugoslavanski entuzijazam vrhunac. Groznica jugoslavenske irredente nije zahvatila samo Srbe u monarkiji, već je nagrizala i čitavu njezinu južnu granicu, pa je izgledalo, da od te bolesti izdiše i hrvatski narod, taj čuveni brat magjarskog naroda i skoro jedini slavenski nosioci katoličke vjere na jugu. Činilo se je, da se Hrvatska, koja je nekada sa Magjarima reprezentirala antemurale christianitatis, a koja sada sa slavenskim magjarskom i nijemstvom, bosanskim muslimanima i katoličkim Arnautima treba da stvori živ nasip protiv srbske struje, te balkanske predstraže pravoslavne Rusije, — nalazi u teškoj transformaciji.

Najbolji sinovi Hrvatske shvatili su ispravno (!) historički poziv tog naroda, pa su svom snagom uprili, da taj narod podignu, ne mogavši zamisliti, da Magjari konačno ipak ne bi mogli uvidjeti, da će pretočenjem hrvatskog elementa u srbski iskrsnuti jedan novi i od rumunskog mnogo pogibelniji irredentistički pokret, i, jer ne mogahu pojmiti, da vodeći krugovi monarkije ne će moći shvatiti: gdje se nalazi Lombardija velikosrbskog Piemonta. Hrvatsko-srbsko narodno jedinstvo, dodje li u Hrvatskoj pod krinkom unionizma do pobjede, pokolebati će svojom velikom snagom, zaštićenom zaledjem Bosne i Balkana, u temeljima dualizam, dakle uprav onu državnu tvorbu, koja je magjarskom narodu i velevlastnom položaju monarkije dopitala odlučnu ulogu.

Danas su pravi Hrvati u Hrvatskoj, bez razlike stranaka, pod puno svjestni toga, da su interesi dinastije, ugarske države i hrvatskog naroda kroz identični i da je nadošlo vrijeme, da u okviru ugarske države dovedu do pobjede hrvatske narodne aspiracije vis-à-vis svojih narodnosti, od kojih je najbrojnija srbska, koja bi htjela da hrvatski narod pretopi u se.

Posmatrajuć stvari s tog gledišta, jasno je, da su posljednji događaji u Hrvatskoj potekli iz jedinstvenog i zdravog izvora. Prvi i najvažniji je događaj, da su se svi vriedniji hrvatski i srbski unioniste složili, da time pruže pouzdanu gouvenermentalnu garanciju ugarskoj državi. Drugi je događaj, da čista stranka prava, koja je od svog početka gledala u prepotenciji i prevlasti srbstva pogibelj ne samo za hrvatski narod, nego i dinastiju, počine gledati u magjarsstvu najjači svoj oston i prekinuvši sa srbofilskom politikom Mile Starčevića, vraća se na hrvatsku katoličku bazu i otvoreno ispovijeda, da joj je hrvatski antonistički blok bliži, nego Srbima pogodujuća hrvatsko-srbska koalicija.

Članak "svog prijatelja iz Hrvatske" popraća "Budapesti Hirlap" ovim riečima: "Ono što bi bili mogli postići jednim smionim i sretnim ratom, sad mora da izvojujemo oružjem mira. Nu za to su potrebni uredjeni odnošaji, potrebna nam je snaga i promišljena politika ne samo u Ugarskoj u užem smislu rieči, nego na čitavom teritoriju krune sv. Stjepana. S tog gledišta pažnje su vriedni oni pokreti hrvatskih stranaka, čiji izvor valja potražiti u učincima balkanskog rata i čiji ciljevi zadiru veoma u interese historičke Ugarske".

Treba znati, da je "Budapesti Hirlap" organ Eugena Rákosia, člana magnatske kuće i pionira konzervativno-šovinističke politike magjarske dženije. U aktuuelnoj stranačkoj politici zauzima odlučno stanovište za vladu i kao takav podržaje tiesne veze sa mjerodavnim krugovima ugarske politike. Evo kako pišu i misle magjarske novine o činu, koji se je zbio posljednjih dana u Hrvatskoj! Nije li to dosta, da se vidi kamo vodi akcija vajnih "pravaša" soja Horvatova! A svak zna da je dr. Mile Starčević u toliko "srbofil", u koliko i srbofilstvo pomaže e se oslobodi svojih muka jedna nam Hrvatska!

Ipak magjarske novine proti dr. Mili, a za dra. Horvata i družinu. Naravno, iz shvatljivih razloga.

Tko ima oči nek vidi!

Pismo dra. Mile Starčevića

upravljeno kat. tiskovnom društvu povodom poznate olimaičine glasila "Hrvatska".

Donosimo i ovo pismo vrlor i čestitog predsjednika vrhovne uprave stranke

prava, dra. Mile Starčevića, koje najbolje osvjetljuje nekorektnost i hinbu, koliko tisk. kat. društva, toliko poznate Enverbejove družine u pitanju otimačine bivšeg glavnog glasila stranke prava "Hrvatska".

"Na pismo od 19 svibnja 1913. upravljeno na poslovni odbor stranke prava, odgovorit mi je, da se ne mogu dosta načuditi, kako se je u isto moglo uvrstiti toliko obilje očitih neistina.

Predsjednik sl. naslova predobro znade, da kat. tiskov. društvo nije vlastnikom glasila "Hrvatska", već vrhovna uprava stranke prava, pa radi, toga nije tiskovno društvo prema ugovoru niti moglo niti smjelo odpuštiti bilo kojeg člana uredništva glasila "Hrvatska".

Pošto je pak kat. tiskovno društvo ipak ove protuugovorne i protupravne čine izvelo, to je za rješenje ovoga spora nadležna jedino vrhovna uprava stranke prava i nitko drugi.

Ne pojmim, kako se tiskovno društvo usudjuje tvrditi, da je za glasilo "Hrvatska" doprinášalo ogromnih materijalnih žrtava, kad isto to društvo na koncu uvodno citiranog pisma priznaje, da je glasilo "Hrvatska": "najglavnije vrela naših (t. j. tiskovnog društva) prihoda".

Kada bi ovakovo pismo pisao i potpisao koji izbornik čuvenog sicilijanca Nasia, ne bih se čudio, nu da toliko neistina može napisati i potpisati svećenik, prof. katoličkog morala, nepojmljivo je za razumna i poštena čovjeka.

Nadalje mi je iztaknuti, da u navedenom pismu imade osim preočitih neistina i jedna zamka, u koju se je očito htjelo mene uloviti. Ta je pako zamka sadržana u rieči: "dinastičnost".

Ob ovoj, kod sklapanja ugovora, nitko nije rieči spominjao, a niti poslije sve do ovoga pisma. S toga ne smatram predsjednika kat. tisk. društva niti zvanim niti sposobnim, da sudi o dinastičnosti bilo mojoj, bilo ostalih iskrenih i pravih pravaša.

Uvodno citirano pismo, i sam postupak predsjednika kat. tiskovnog društva ne može podnijeti ni najblažu kritiku kod poštena svieta.

Kad se sastane, a to će biti nakoro, vrhovna uprava stranke prava, ista će razpraviti i odlučiti o svemu stranačkom radu i taktici stranke prava u Banovini. Napokon u smislu § 5 poslovnika vrhovne uprave stranke prava prosvjedujem proti tomu, da "Hrvatska" i nadalje nosi naslov glavnog glasila stranke prava za sve hrvatske zemlje, te odsudjujem političko pisanje toga lista od ponedjeljka 19 ov. mj. do danas.

Dr. Mile Starčević.

Iz grada i pokrajine.

Osudjeni omladinci. Pišu nam iz Splita: U subotu je bila razprava proti omladincima Augustinu Ujevici i Milostislavu Bartulici radi osnivanja tajnih društava. Razprava je bila tajna, nije bila prepuštena javnosti, pak stoga po zakonu nemožemo vam poslati nikakovo izvješće. Sudbenom senatu je predsjedao savjetnik Ivanišević, a državno odvjetništvo je zastupao državni odvjetnik Maroli. Obtuženike su branili Dr. Josip Smolaka i Dr. Ivo Tartaglia. Razprava je trajala od 9 sati u jutro do 2 sata poslije podne. Oba ova obtuženika su osudjena na dva mjeseca strogog zatvora, te su pridržana u zatvoru i odmah nastupili kaznu. Osudjeni su radi osnivanja tajnog društva "Narodnog Ujedinjenja".

Trotoari. Njeki kućevlastnici dolaze do liepe i pohvalne namisli, da izpred svojih kuća naprave trotoare, pri čemu im občina, kao gradjevna vlast, ide u svemu na ruku. Bilo bi još ljepše i pohvalnije, kad bi se na to odlučio što veći broj naših kućevlastnika, osobito oni koji imaju svoje zgrade na obali i u predgradjima.

Vatrogasnom društvu, kojemu je, kako javismo, Zemaliski Odbor obećao pripomoć od K 2000.— za nabavu parne štrcaljke, c. k. Namjestništvo je odgovorilo, da u ovu svrhu ono nema raspoloživih sredstava.

Skupština Obrtne zadruge. Prema već objelodanjenom poslovnom redu, ova je zadruga imala svoju godišnju skupštinu na 25. ov. mj. u društvenim prostorijama. Ova zadruga gradjevnih i njima srodnih obrta, prva u smislu obrtnog zakona u našem gradu, pokazuje lijepe uspjehe razvitka i napretka.

Skupštinu je otvorio predsjednik g. I. Bergnocchi biranom besjedom. Istaknuvši svrhu zadruge, na osobiti način ističe zasluge g. A. Lelasa zadržnog inštruktora ministarstva trgovine, koji je završio zamjernu dje-

latnost na svim područjima obrtno-zadruškog rada i života.

Onda su raspravljena razna pitanja, promjena nekih propisa pravilnika, skladno je doraspravljen predračun za 1913 i obavile su se neke formalnosti administrativne naravi.

Sudjelovanje u raspravama bilo ozbiljno i stručno, te se prihvatilo mnogo zgdnijih i korisnih zaključaka.

Uz zaslužnog predsjednika, zadržni inštruktori i g. kot. povj. Gutty davali su upute i razjašnjenja u svim pitanjima koja zasjecaju u gradjevni obrt.

Veselim se lijepom napretku ove zadruge i želimo, da svoje poslovanje razgrana na korist zadržgara, a i gradjanstva.

O našem vodovodu gradjanstvo još ništa ne zna, t. j. ne zna hoće li bit doskora proširen i rekonstruiran, kako je to zapitano od naše občine. Ima 7-8 godina, da se ovo pitanje pomiče bez ikakva stvarnog rezultata. Sve tužbe gradjanstva i novinstva, sva nastojanja občine i zastupnika, kao da se baš ignoriraju, kao da vlada ne zna ili ne će da znade za silnu nuždu, da se uredi vodovodno pitanje u Šibeniku, kao da ne zna ili ne će da znade, s kojim je ozbiljnim i težkim posljedicama skopčano zanemarivanje životnog pitanja. Za danas nahrismo samo ovo, a što prije povratit ćemo se na stvar obširnije i iznieti cijeli historijat.

Odvratni prizori doista su oni, na koje čovjek najide, kad ga slučaj dovede u naša predgradja, osobito u Dolac i pred Crnicu. Na pravo zgražanje prolaznika vidjeti je tada sjedećih ženskih sa djecom, koje provode vrijeme u odurnom običaju "puljanja" ili "tuckanja". Jedna drugoj ili od potrebe ili od ugođe tuckaju u glavu, te li se čini da prolaziš kojom od poznatih ulica u Napulju, gdje obitavaju lazaruni. Naše redarstvo neka na to dobro pripazi i prijavi svaki takav slučaj redarstvenom povjereništvu, koje neka svom strogošću zaprieči unapred te u istinu odvratne prizore.

Kradja. Njekidan je Šimi Barbači u Varošu bila ukradena iz njegove spavaće sobe kutija sa zlatnim predmetima u vrijednosti od 472 K. Uapšene su 2 osobe, jer pod sumnjom da su tu kradnju počinile. Predane su sudu.

Nestalo ga. Ivo Korač p. Marka, pometač od 68 god. prekjuče je u jutro pošao u polje, da — kako reče ženi Pavici — nabere u Obliču kamaša i metala. Do danas nije se kući vratio i ne zna se gdje je uza sve potrage rodbine, poljara i redarstva. Bit će da ga je zadesila kakva nezgoda, jer slab tjelesno i nagluh.

Čudna osveta. Margarita Antičev žena Nikole, opančara u gradu, porječkala se jutros s mužem, pa da mu se osveti, pokušala zapaliti mu novu odjeću na ulici izpred opančarije. Da obsjeni prolaznike najprije je zapalila nešto papira, a onda htjela dati vatru odjeći, ali u tome je zapriečio nadošli redar. Kad joj to nije uspjelo, v atila se u opančariju i porazbijala i pobacala opanke i alat. Pri tome je takodjer postupao redar.

Dubrovnik za Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru. Dne 2 ožujka o. g. djačka je podružnica naše Družbe u Dubrovniku dala svoju običnu godišnju akademiju u korist hrvatskih škola u Istri i to u zajednici sa djačkom podružnicom "Srpske Zore". Prihod zabave bio je podijeljen medju oba društva, tako da je našu Družbu zapalo K 673.90.

Ovaj je iznos bio predan gradskoj podružnici naše Družbe u Dubrovniku, koja ga je ukupno sa svojim prošlogodišnjim prihodom ovih dana dostavila. Naša vrlo podružnica u Dubrovniku dostavila nam je u svemu K 2500.

Koliko gradjanstvo, toliko i omladina u Dubrovniku izkazuju našoj Družbi u svakoj zgodi svoju veliku ljubav. Ma kakve bile političke prilike, nevolje i krize naši dični Dubrovčani ni u kakvom slučaju ne zaboravljaju naše Družbe, naše Istre, naše borbe. Družbino im Ravnateljstvo na tom lijepom i požrtvovnom zauzimanju najsrdačnije zahvaljuje.

Živio Dubrovnik! Naprijed za Družbu! Priopćujemo podjedno prinose, što ih je družbino Ravnateljstvo primilo iza posljednjeg iskaza:

Družbina podružnica — Vabruga u ime prihoda K 32.80 — "Hrvatska Narodna Straža" Zagreb K 4000. — G. Marija Kroutili Opatija daruje K 20. — G. A. Tomašić žena Vinga-Volosko daruje K 1. — Družbina podružnica Mošćenice u ime prihoda K 46. — G. Bužan Josip Dane u ime prihoda družbine podružnice K 41-28.

Živjeli plemeniti darovatelji i dobročinitelji naše Družbe!

Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru primilo je nadalje slijedeće prinose: G. Viktor Tomičić Volosko kao član čete od 1000 K 100. — G. Viktor Tomičić Volosko mjesto vijenca na odar pok. Vinka Mavričića K 20. — Obćinsko poglavarstvo Koška K 10. — Hrvatska dionička štediona Otočac K 50. — Družbina podružnica Mošćenice u ime prihoda K 42. — Sakupjeno u Škrabici u družbinoj pisarni K 493. — Gdjica Marija Fučić, zab. učiteljica Unije sabrano medju djecom tamošnjeg zabavišta K 3.40. — Poglavarstvo občine Sv. Križ-Začetke K 10. — G. Matko Črnjeka učitelj Ročko Polje daruje K 5. — G. Milica i Sergij Schaup Gorica mjesto vijenca na grob svoje prababice gospe Antonije Lorenc iz Kastva K 20. — G. Katalinić Rikard Jerešov Zadar u ime sabranih prinosa K 174.19. — Družbina podružnica Sv. Anton u ime prihoda K 76.43 — G. Ernest Baša Volosko kao član čete od 1000 K 154.50. — G. Petar Jezerinac Monessen Pa. šalje sabranih K 75. — Štedna i predujamna zadruza Sisak K 25. — Družbina ženska podružnica Vrbnik K 26.30. Obćinsko Glavarstvo Boljun u ime potpore K 100. — Poglavarstvo občine Brod na Kupi K 10. — G. Dr. Pero Magdić Mali Lošinj sabranih K 7. — G. Viktor Car Emin-Opatija mjesto vijenca na odar pok. dra. Tripa Simovića upravitelja c. k. velike realke u Spljetu K 20. — G. Petar Luger obč. redarstveni povjerenik — Opatija poklanja na blagu uspomenu pok. dra. Tripa Simovića upravitelja c. k. velike realke u Spljetu K 5. — Uprava "Narodnih Novina" Zagreb u ime stiglih prinosa K 20. — Družbina podružnica Medulin u ime prihoda K 117.40. Banka i štediona za primorje Sušak K 150. — Uprava "Riječkog novog lista" Rijeka na račun stiglih prinosa u god. 1913. K 1000. — Družbina ženska podružnica u Voloskom u ime prihoda K 7.96 — Družbina muška podružnica u Voloskom u ime prihoda K 51.80. — G. prof. Vjekoslav Spinčić Opatija sakupljenih na piru Gdjice Ljube Rabar i gosp. Josipa Devide, veterinaru u Valpovu K 71. — G. Gjuro pl. Gržetić Zagreb K 4. — Družbina podružnice Brest u ime prihoda K 47.

Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru!

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Živjeli plemeniti darovatelji! Naprijed za Družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru!

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Redarstvena djelatnost. Kroz prošlu i ovu sedmicu bilo je 65 slučajeva, u kojima je moralo postupiti redarstvo, većim dielom zbog nepristojna ponašanja i igre na javnim prolazima.

Priobćeno.

Državna pogibelj i dva činovnika.

Kako se stvaraju veleizdaje, dokazivaju supruzi Radić u Vodicanu.

Jakov Radić viši nadglednik c. k. finaneijske straže tužio je na XVI-i kor vojničke vlasti Franju Markoča trgovca i Josu Lasana posjednika, da su kao Hrvati — u ovim kritičnim časovima — opasni po državu, te da bi bilo uputno pozvati ih u vojničstvo i izložiti ih na najpogibelnija mjesta.

Tužba je prošledjena državnom odvjetništvu u Šibenik. Vodi se iztraga. Tačka.

Jelisava Radić naučiteljica, da podkriepi djelo svoga muža prijavljuje občini, oružničtvu: u gluho doba noći Vodičani iz osvete napali nju i njezina muža, stan — školu — kamenjima. Brzobjavlja državnom odvjetništvu da je nje život ugrožen. A muž Jakov pita premještaj.

Ovliko iznašam e da se zna kakvim gnjubrom sustav gnjoji vodičku njivu.

Pavao Roca.

* Za članke pod ovim naslovom uredništvo ne preuzima odgovornosti.

Zahvala.

Svim onim plemenitim osobam, koje bilo šiljanjem vijenaca, bilo doprinosom u dobrotvorne svrhe, bilo pridružujući se sprovodu ili na drugi način htjedose da počaste blagu uspomenu naše nezaboravne sestre odnosno tetke

AMALIJE

nek je svima, ovim putem izrečena naša vječita harnost i najtoplija zahvala.

Zahvaljujemo neizmjerno M. O. parohu fra Metodu Radiću, koji je nastojao da sa riječju vjere ulješi zadnje časove naše mile pokojnice.

Osobita pak hvala mojim rođacim, Šupuk pk. Marke i pk. Jakova, obitelji Ferruzzi i Barbetti kao i kućnom lječniku veleuč. Gosp. Dr. F. Colombani-u, te veleuč. Gosp. Dr. Caci na njihovom brižnom i ljubeznom njegovanju, e da bi svojom znanošću oteli žrtvu okrutnoj smrti.

Šibenik, 27. svibnja 1913.

Henrik i Erminio Šupuk

za sebe, sestru, unuča i rodbinu.

Automobil

u izvrstnom stanju sa svim potrebštinama prodaje se za K. 2.300

Upitati se "Hrvatskoj Tiskari".

3—3

Soba s pokućtvom

iznajmljuje se u kući br. 225. kod Vatrogasaca. 1—3

"TRISSIN".

Za moje gumene vrbce "Trissin", koje su se pokazale kao najbolje i koje vinogradarski stručnjaci hvale, pružam jamstvo, da isti uzprkos sunca, kiše i rose, moraju 14 dana na lozi uzdržati.

U jednom kilogramu imade oko 4.000 komada.

Rudolf Oesterreicher

Beč, II. Lillenbrunnngasse 10.

Hrvatske narodne poslovice

uredio V. J. Skarpa, ciena knjizi broširano K 5.—, a uvezano K 6.—, nabavlja se kod "HRVATSKE TISKARE" u Šibeniku i u svim knjizarama.

Ilustrovane cijenike šalje besplatno.

su pušteni na slobodu uz ogromnu kauciju, koja je za Dr. A. Horvata iznosila 50.000 kruna.

Iznenada uzprkos svim sudbenim odlukama, državno odvjetništvo, koje je podređeno samo banu dotično komisaru, odustaje od progona navedene dvojice na veliko iznenadjenje svih razumnih i poštenih ljudi. . . Državni odvjetnik šalje na sve redakcije obavijesti, ali tu obavijest kasnije daje zapleniti uvidiv škandal, koji će takav postupak proizvesti. I danas nijedna domaća novina ne smije o toj stvari donijeti ni riječi.

Dr. Vl. Sachs, Dr. Horvat, Dr. I. Frank zahtijevaju sada, da ih primimo u stranku, jer da je njihova stvar riješena. Ja nisam htio na svoju ruku ništa uraditi, dok se ne savjetujem sa svojim prijateljima članovi vrhovne uprave.

U četvrtak dne 15 ovoga mjes. bane k meni u večer u pol devet sati sav uzrujan g. Hrvoje pl. Dragutin, te mi u prisutnosti g. Šegvića izpriopovedi, kako se pripravlja izdaja u stranci prava, kako je Dr. Milobar dobio ovlaštenje od Dra. Tomašića, da ponudi kat. tiskovnom društvu koliko god neće svotu novca, jer „visina svote ne odlučuje“, kako je i biskup Krapac ponudio 10.000 kruna (koju je preko Dra. Horvata i nama nudio, ali smo ju odbili), samo da oni slome stranku prava. Štedeći dan i petak odoh u Beč, da se savjetujem s prijateljima i jednomišnjicima, kad na povratku nadjoh frankovačku spletku provedenu.

Tiskovno društvo poduprto od ljudi, za koje radi, i državne sile, koja ga u tomu štiti, prisvojila si vlasništvo nad našim listom, pismom obznani povjerenike stranke u redakciji, gg. Šegvića i Peršića, da ne dodju u redakciju, jer da će ih silom van baciti, i ustoliče „Balkanaše“ i „Jadranaše“ unutra, a vodstvo lista predađu Dru. Milobaru i Dru. Horvatu.

Veleštovani gospodine!

Ja van neću tumačiti za našaj ovoga čina. U pravnoj državi ovo je kažnjivo. Ako vi nalazite, da je to sve dobro i u redu, onda ne trebate čitati dalje. Nu ako ste vi iskren pravaš, ako ste Hrvat, ako ljubite slobodu ovoga naroda, ako ljubite procvat ove zemlje, onda vas molim, da se radi ovoga ne uzrujavate, da ne jadicujete. Nad olujom pametan čovjek ne plače. Nego pomozite, da ujedinjenimi silama zapriječimo provedenje magjarskih i bečkih osnova u našoj nesretnoj zemlji. Najveća je nesreća, što Beč i Pešta nalaze kod nas ljudi, koji su ih spremni za novac služiti. Nije ovo prvi slučaj, da tobožnji pravaši služe režimu i nagodbenom sustavu. Koji od Tomašićevih magjarskih drugova nije bio u mladosti pravaš? Pavić, Marjanović, Spevec itd. U toliko su oni bili pošteniji, što su javno pristupili k magjaronom, a ovi to rade potajno i još se izdavaju za pravaše. U proljeću pada sa stabla mnogo cvjetovih odpada i već razvijeni plodova prije zreloće, pa ipak ostane ga dosta i za čovjeka. Ostaje pravaša još mnogo, koji se ne daju podkupiti.

Pošto nam je nasiljem list otet, ja, kao predsjednik vrhovne uprave stranke prava, vlastiće lista, umolvajam vas, ako ste što dužni za pretplatu ili oglaš, da ne šalžete na upravu lista „Hrvatska“, nego izravno na mene u Zagreb, jer to nije njihov novac, nego vlasnika lista, koji je tiskovno društvo platilo i preplatio.

„Hrvatska“, koja izlazi u katoličkom tiskovnom društvu, nije više glasilo vrhovne uprave stranke prava, te ona zlorabom nosi onaj naslov, pa svaki iskreni pravaš i Hrvat mora taj list odmah povratiti.

Pošto će stranka prava, čim svlada zapreke postavljene joj od komisarijata, izdavat i svoje vlastito glasilo to vas molim, da se jednom dopisnicom prijavite kod mene, jeste li voljni primati i redovito predplatom podupirati organ stranke prava, kad nam je nasilnim načinom „Hrvatske“ oteta.

U nadi, da će poštena stvar hrvatskoga naroda u vama imati i zatočnika i pristašu, bilježim se otačbeničkim pozdravom

Zagreb, na Tielovo, 22 svibnja 1913.

Dr. Mile Starčević v. r., predsjednik vrhovne uprave stranke prava. **Pripomena:** Ovim privatnim putem sam prisiljen prikazati točno stanje stvari svakom pojedincu, u koliko mi je moguće, jer javno preko novinah ne mogu, pošto cenzura pleni gotovo sve što se piše proti gornjoj olimačini izvedenoj, da se instalira Rauch-Tomašićeva vladavina.

Izvjeshćujte „Hrvatsku Rieč“.

Brzjavni „Hrvatske Rieči“

Sjednica vrhovne uprave stranke prava.

Zagreb, 27 svibnja. Uslijed važnih događaja, koji se zbivaju u domovini a napose u Banovini, predsjednik Dr. Mile Starčević je iz Volosko-Opatije savao sjednicu vrhovne uprave stranke prava za 1 i 2 lipnja u Trstu Palace Hotel. Sjednica počimlje 10 sati pr. podne.

Obranički sud sastavljen od gg. Dr. Mile Starčevića, Don I. Prodana i Dr. M. Laginje, koji je viećao u Opatiji na 24 o. mj. u poslu poznatih odnošaja stranke prava u Dalmaciji, nije izrekao formalnog pravorijeka, nego će i to pitanje biti konačno riješeno na sjednici vrhovne uprave.

Reunija poklisara odgodjena.

London, 27 svibnja. Poklisarska je reunija opet odgodjena. Danew je molio vele vlasti nek prisile Balkance da sklope mir. Očekuje se ozbiljna intervencija Rusije, koja ne želi komplikacija macedonskih.

Grof Berchtold - osudjen.

Beč, 27 svibnja. Dosadašnja razprava vrhu izvadske politike smatra se u svim parlamentarnim krugovima pravom osudom za grofa Berchtolda. Za take razprave zanimaju se u velike i članovi gospodske kuće, te u razgovoru sa zastupnicima i novinarima na sva usta odobravaju dosadašnji imponentni utisak razprave. Jutros je u kuluarima letila od usta do usta viest, da su svi napori grofa Berchtolda, da nadje jednog govornika, koji bi barem iz daleka odobrio njegovo vladanje za balkanske krize, ostali bez uspjeha.

Iz bečkog parlamenta.

Beč, 27 svibnja. Predsjednik Silvester otvorio je sjednicu u prisutnosti od 50 zastupnika. Zastupnik Burival konstataje broj nedovoljan. Potom je dobio rieč zastupnik Daszynski, koji ulogu Austrije naprama Rusiji označuje grdnim poniženjem. Napada govornik nadalje Kaniju, tvrdeći, da poštteni novinari nisu se smjeli prama njemu vladati onako kako je poznato.

Beč, 27 svibnja. Masaryk i drugovi žigošu na najošttriji način politiku ministra Berchtolda. Njemci interpeliraju radi eksplozicije depozita municije.

Bugarska definitivno odbija reviziju ugovora.

Sofija, 27 svibnja. Spalajković je predao izjavu bugarskoj vladi glede revizije ugovora između Bugarske i Srbije, koji je između ove dvie države bio sklopljen prije balkanskog rata. Bugarska je vlada otklonila reviziju.

Status quo u Hrvatskoj.

Budimpešta, 27 svibnja. Nakon zaključka jučerašnje burse imao je prigodu Vaš izvjestitelj razgovarati se s jednim bersiauerom, koji stoji u svezi sa nekoliko zagrebačkih novčanih zavoda, a ovdje je persona grata kod ministra financija. Na upit, što drži od glasnina glede Hrvatske odgovorio je: U Hrvatskoj ne padaju magjarske akcije. Na pitanje, da li je istina, da je Cuvaj bio demisionirao, reče: Za nas je svejedno ili on demisionirao ili ne. Za nas je glavno ne ime ili osoba, nego njegova zadaća.

Madjarska pravoslavna crkva.

Budimpešta, 27 svibnja. Ministarstvo za bogoštovlje izradilo je obširnu osnovu za utemeljenje magjarske pravoslavne crkve u zemljama Krune sv. Stjepana. Sjedište nove metropolije bit će Budimpešta, a pod njezinu jurisdikciju podpadati će dvije nove madjarske biskupije u Bačkoj i u Banatu i treća u Sriuemu.

Maslo trojnog saveza.

London, 27 svibnja. Usprkos svim viestima o bugarsko-srbskim i o grčko-bugarskim vojničkim sukobima od turskog iga u oslobođenim krajevima namjeravaju ovdje se nalazeći predstavnici balkanskih država, da svi zanimani balkanski krugovi napeto rade oko toga, da se između balkanskih saveznika mirnim putem izgleda sve razmirice. Istodobno izjavljuju delegati,

da u Sofiji nitko ni u snu ne misli na uvedenje posebne autonomije u onim mačedonskim krajevima radi kojih između Balkanaca vlada opriečno mnijenje. Oni tvrde, da su dotične viesti proturene kroz sviet lažno datirane iz Sofije, jedino da među Balkance bace jabuku smutnje. Delegati izjaviše dalje, da, kad bi se trojni savez zaleteo i stavio sličan predlog, da bi ga saveznici en block odbili. Uredjenje spornih pitanja u Mačedoniji da je unutra stvar balkanskih saveznika, u koju da ne će dozvoliti da se mieša trojni savez.

Srbske propozicije.

Pariz, 27 svibnja. Iz Beograda se brzjavljaju, da je srbska vlada izradila novu podlogu glede uredjenja spornih pitanja između Srbije i Bugarske u Mačedoniji, koju je koncem prošle sedmice Pašić izručio srbskom poklisaru u Sofiji dru. Spalajkoviću. Nakon njegova povratka u Sofiju dr. Spalajković je izručio bugarskoj vladi srbske nove propozicije. U ovdješnjim balkanskim saveznicima prijateljskim diplomatskim krugovima drži se, da nije izključena mogućnost, da bugarski kabinet poprimi u cilinji srbske propozicije, koje u glavnom idu za tim, da se spor rieši bez prolića krvi.

Nove poteškoće glede Albanije.

London, 27 svibnja. Premda se tekst novi od Austrije i Italije izvadenog statuta za Albaniju za širu javnost još uvijek drži tajnom, ipak se saznaje, da Tripel-entente traži znatnih promjena u istomu. Tvrdi se da je Rusija postavila razne promjene, koje se sa strane predlagajač nisu očekivale. Osim toga se saznaje da je statut vrlo kompliciran i da su radi toga izbile mnoge poteškoće na površinu glede riešenja uprave u Albaniji.

Razgovor sa drom. Medakovićem.

Beč, 27 svibnja. Neke su novine doniele ovdješnji boravak dra. Medakovića u svezu sa tobožnjim pregovorima glede razpletaja hrvatske krize. U razgovoru, koji je Vaš dopisnik imao sa drom. Medakovićem, isti je izjavio, da se amo nalazi radi privatnih posala.

Talijanski nasrtaj u Albaniji.

Mletci, 27 svibnja. Odavle odposlata dva parobroda (lagunjeri) „Euro“ i „Marghera“ prispjela su pred ušće rieke Bojane. Po dosadašnjim viestima talijanskog konsula u Skadru, lagunjeri nisu mogli ući u Bojanu.

Albanija i balkanski savez.

Milan, 27 svibnja. U krajevima južne Albanije, koji nisu zaposjednuti od grčke vojske, a napučeni su većinom od Grka, isti su razvili energičnu akciju proti talijanskom uplivu u južnoj Albaniji. Pošto su se uvjerali da od njih napučeni krajevi ne će pripasti Grčkoj počeli su agitirati po narodu, da se Albanija mora pridružiti balkanskom savezu.

Poincaré u Londonu.

London, 27 svibnja. Za dolazak francuskog predsjednika Poincaré prave se već sada velike pripreme. Poincaré bit će primljen u Guildhallu od englezskog kralja i ciele kraljevske obitelji.

Ubio se Redl.

Prag, 27 svibnja. U subotu ubio se je ispalivši revolver u čelo, šef generalnog štaba pražskog kora, oberstar Redl.

Zaklao se britvom brijačom.

Gradac, 27 svibnja. Kapetan Karlo Belik zaklao se je britvom brijačom. Uzroci samoubojstva još nisu poznati.

Izabran Lirusi.

Polja, 27 svibnja. Izabran je Lirusi, za kog su glasovali Hrvati i socijalisti.

Srbija će unektirati osvojene macedonske zemlje.

Beograd, 27 svibnja. Ovamo se drži, da će ministar Pašić izjaviti odlučno narodnoj skupštini e će Srbija bezodvlačno anektirati osvojene macedonske zemlje.

Bugari rade svom parom.

Solun, 27 svibnja. Bugari su razvili silnu agitaciju, kojom nastoje pridobiti za se macedonske muslimane.

Bugarska uspjeva.

Beč, 27 svibnja. Većina macedonskih muslimana na poziv Bugarske, izjavila se, da će stupiti u službu bugarske vojske, s tom klauzulom, da se ne će boriti proti Turskoj.

Bugarsko-grčki sukobi.

Beč, 27 svibnja. Grci su kod Florine uhapsili mnogo bugarskih komitlija. Kod Lochosa su pak Bugari protjerali Grke sa nekoliko važnih pozicija.

Bugari pomnažaju vojsku.

Beč, 27 svibnja. Bugari su upravili Turcima područja Drame, Seresa, Deagača i Jedrene poziv, da stupe u službu bugarske vojske.

Turska tjera albanske obitelji.

Carigrad, 27 svibnja. Turska je vlada protjerala iz Carigrada albanske obitelji Rasibega, Dino, Dželabega i Toptani.

Prelom medju koalicijom i strakom prava?

Beč, 27 svibnja. „Pressa“ donosi, da predstoji sigurno prelom između koalicije i stranke prava.

(Ako „Pressa“ pod riečima „stranka prava“ misli na prave i iskrene pravaše, koji se kupe u banovini oko imena dra. M. Starčevića, tad se ljuto vara. Ako pak pod tim riečima razumieva poznatu šaku Magjarona u starom izdanju, koji se nazivaju „pravašima“, sigurno pogadja. Ali ta šaka ne odlučiva. Op. Ur.)

Balkanci i Turci.

London, 27 svibnja. Balkanski saveznici izjaviše turskom delegatu Nizam-paši, da oni ne misle postavljati daljnih predloga i preinaka ugovora glede primirja.

Crnogorac Nikola Verović uapšen.

Skadar, 27 svibnja. U Skadru je uapšen Crnogorac Nikola Verović i zatočen na ratni engleski brod jer da je širio viest e će međunarodna vojska silom pokrstiti sve muslimane.

Zagreb, 24 svibnja.

Piše nam vrlo ugledan prijatelj iz Zagreba:

Da će se nešto važno dogoditi, svi smo predviđjali, ali nitko nije znao, što će se dogoditi. O jednomu smo bili sigurni, da nam list ne će oteti, jer smo vjerovali u poštenje ravnateljstva tiskare, u kojem sjede svećenici, a predsjednik mu prof. katoličke moralke.

Uzroke i tok događaja je iznio Dr. Mile Starčević u svojem pismu na predplatnike „Hrvatske“. O tomu bi se dala napisati knjižurina. Ja ću to i napisati, čim se uzmognem kaniti svega. Ne dao Bog, ali da Dr. Mile umre, ja odoh. Gadi mi se kad pomislim, kakovi se ljudi nameću narodu za vodje. Zlo je u Hrvatskoj, ali je pravo čudo, kad nije gore.

Sustav je izgledno sve i svakoga, a nametnuo je ljudima potrebe, koje ne mogu udovoljavati. Odatle nezasićna pohlepa za novac. Koliko im treba, ne mogu na pošten način zaslužiti, onda izdaju narodne svetinje. Pomislite, da je, n. pr. dr. Egersdorfer potrošio barem tri milijuna kruna, na gospodsko življenje. Nije ih stekao radom osim političkim. Tako Spevec, tako druga brojna gospoda.

Ne će nitko vjerovati, da n. pr. jedan Vl. Sachs, koji imade na duši toliko tužaba radi prevare, koji je toliko godina suspendiran od odvjetništva, ili ga barem ne vriši, sjajno živi, a da će taj čovjek biti pravaš iz uvjerenja, iz želje, da narodu hrvatskomu koristi!

Svaka je izdaja izvedena bila za mito. Tako i ova.

U glasovitom memorandumu Ivića, Schwarzra i drugova na ministra predsjednika Lukača naglasuje se, da u Hrvatskoj može sve, osobito može razbiti kompaktne redove stranke prava i koalicije.

I novaca su trebavali najprije oni oko kat. tiskare. Naopako gospodarenje, pronevjerena svake ruke, zaslijepljenost

ravnateljstva dovela je te ljude do stečaja i do tamnice. Samo novac ih je mogao spasiti. Smilovao se je nadbiskup Bauer, i premda je znao, kakovi su mu to podmuikli ali krvni dušmani, ipak ih je htio spasiti, radi katoličkog imena. Predao je stvar u ruke dra. Laxa, da uredi sve u njegovo ime. Ali dr. Pazman bijaše već u obvezi sa drugim faktorima: Krapcem, kod kojega bijaše o Božiću, sa Tomašićem preko Milobara, a sa Rauchom preko Horvata. Za to, kad je vodio pregovore s drom. Laxom za sanaciju dotično prodaju tiskare nadbiskupu, izjavi: vodite vi stvar i izravajte nas. Ali ostavite vrata otvorena, da uzmogremo i natrag.

— Kako to mislite, g. doktore?

pita Laxa.

— Stavimo slučaj, reče smijuckajući se dr. Pazman, ako mi dobijemo treffer, da možemo ostati i nadalje gospodari tiskare.

— Oho, odvrti začudjeno dr. Laxa. To znači, ako nastane promjena u vladi... Razumim sve. Ja se u takove poslove ne upuštam. Povratit ću punomoć nadbiskupu.

I tako svrši pregovaranje za sanaciju na pošten način.

Horvatu, Sachs, Pazmanu i drugovima prijetijahu ili Lepoglava ili izdaja domovine. Oni su volili izdaju domovine na najbezobrazniji način.

Aleksa Ivić, koji je vodio Horvata, Kuničića, Elegovića i drugove u Peštu, veli, da je to sve bilo ugovoreno, ali da su prerano izveli, da će sve po vragu poći. Previše im se žurilo.

— A kako vi možete s tim ljudima u takove poslove se upuštati, zapita Ivića jedan pravaš.

— Ja kao Srbin moram baš takovu akciju podupirati, odgovori on. Što je u Hrvatskoj gore, to je za srbsku narodnu misao bolje. Ja radim za Srbiju, a ne Pribičević i drugovi. Još deset godina ovakova sustava u Hrvatskoj i ona je zrela za srbsku okupaciju. *)

Tumača ne treba dodavati.

Evo vam Milino pismo upravljeno na Pazmana. Iz njega ćete mnogo doznati. Na koncu moram spomenuti dalmatinskim pravašem, da su oni proveli ovu fuziju stranaka, da su oni radili najviše za to, sad je njihova dužnost žrtvovati se i provesti složnim silama jaku purifikaciju. Sve, što je pošteno neka sklopi glave skupa. Od odluke vrhovne uprave ovisit će savkolik daljni rad u Hrvatskoj. Narod izčekuje pravoriek priznatog vrhovnog foruma naše stranke pa će se prama njemu i vladati. Ni krzmanje ni polumjere neće nas spasiti, nego brza i neslomiva volja skršiti moć tudjinstva u Hrvatskoj, purificirati stranku prava od bacila, koji je izjedaju.

Na koncu vam moram javiti, da sve magjarske novine pišu velike članke radosti i veselja nad ovim uspjehom Rauchovim, kojega zovu uzkrisljteljem unionizma u Hrvatskoj. Svi priznaju, „da je to djelo ujedinjenih sila Beča i Pešte, proti srbofilstvu, proti panslavizmu Starčevića i Šegvića“, a da i za Krapca bude nešto, nadodaju i „dra. Bauera“.

*) Nu poznatog Magjarona Ivića! Ovo bi bio najnoviji manevar iz Pešte i Beča proti zdravoj narodnoj politici. Op. Ur.

Magjarske novine o najnovijim političkim događajima u Hrvatskoj.

Otimačinu bivšeg glavnog organa stranke prava „Hrvatska“ sa strane dra. Horvata i družine, pozdravije oduševljeno sve vidjenje magjarske novine. Prvim pravašima, a i uopće svim ljudima zdrava razuma i poštena srca to bi dosta bilo, da prosude i procieni kud vodi akcija tih najnih „pravaša“...

U „Pesti Naplo“ od sriede čitamo sljedeće:

„Barun Pavao Rauch vodi pregovore o hrvatskom pitanju i njegove konferencije već su urodile prvim uspjehom. Hrvatska stranka prava razdvojila se je. U odsustvu dra. Mile Starčevića uklonilo je ravnateljstvo katoličke tiskare redakciju „Hrvatske“, glavnog organa stranke prava, iz uredništva i zabranilo joj povratak u prostorije. Tako je list dospio pod vodstvo nekadašnje Frankove grupe, čiji će članovi biti skloni da pomažu jednu, po barunu Pavlu Rauchu već započetu stranačku formaciju, koja mogla sabor učiniti za rad sposobnim.“

Barunu Rauchu uspjelo je, da već prvog tjedna nakon dobivene misije iz Beča razdvoji stranku veliko-srpske politike i potisne napred mogućnost jedne takove